

CAPUT XIV.

AN CUM RELIGIOSO TRANSEUNTE TRANSEANT ETIAM IMMOBILIA, VEL PRETIOSA MOBILIA QUÆ FORTE RATIONE ILLIUS PERTINEBANT AD PRIOREM RELIGIONEM.

1. Superest vero dicendum de bonis præsertim immobilibus, vel mobilibus pretiosis, quæ in propria specie extant, vel quibus monasterium ditius factum est, sub quibus maxime pecuniæ comprehenduntur; de his ergo omnibus, quæ secum attulit religiosus, quando primam religionem ingressus est, non immerito dubitatur an possit illa secum deferre, cum ad aliam transit, etiam reluctantante Prælato; nam in his videtur esse dissimilis ratio, quia, licet per professionem transeant in dominium religionis, tamen ibi intervenit pactum, quod habet implicitam conditionem, donandi, scilicet, illa monasterio, pro tempore quo personam ipsam secum habuerit, nam illa bona comitantur personam, cujus hæc videtur esse justa et rationabilis intentio.

2. Circa hoc aliqui jurisperiti, ut videri potest in Decio, in Authent. *Generali*, C. de Sacrosanct. Eccles., num. 4, et Anchar. cons. 69, num. 8, distinguunt de illo, qui ante legitimam ætatem professus est, vel debito tempore; et de priori aiunt, bona, quæ attulit, transire cum illo ad alium monasterium; de posteriori autem negant. Sed distinctio non est necessaria; quia si professio ita est facta ante legitimam ætatem, ut fuerit invalida, et nunquam fuit ratificata, clarum est personam illam, quocumque transeat, posse deferre secum sua bona, neque oportebat specialiter loqui de defectu ætatis, sed generaliter de quocumque annullante professionem. Ratio enim generalis est, scilicet, quia semper retinuit dominium illorum, nam votum paupertatis validum nunquam fecit; ergo neque a se bona sua abdicavit; item seipsum non tradidit valide monasterio; ergo nec bona; nam quoad hoc saltem, certissimum est illud principium, quod in hoc negotio bona sequuntur personam, quod est commune Bartoli et Doctorum in Authent. *Si quæ mulier*, et Authent. *Ingressi*, et Authent. *Generali*, de Sacrosanctis Ecclesiis, quia saltem hoc necessarium est in principio traditionis. De hoc ergo casu nulla est quæstio, saltem juxta antiquum jus; nam ex quo-

dam jure novo Concilii Tridentini potest habere aliquam difficultatem, quam in capite sequenti attingam. Si autem professio, invalide facta ante ætatem, postea valide ratificata est, sive expresse, sive tacite, parum refert quod professio nulla antecesserit. Itaque generaliter loquimur de quocumque religioso vere professo, et de transitu etiam valido ac legitimo, ut in cap. præced., n. 1, etiam monui.

3. Alii ergo censent hujusmodi bona transire cum religioso etiam quoad dominium et proprietatem, pro qua citantur Calderinus, cons. 29, de Regular., colum. 2; Socinus senior, lib. 4 Consil., cons. 92, num. 14 et sequent. Et Menochius, lib. 2 de Arbitrariis, cap. 436, num. 11, qui fundantur in ratione dubitandi proposita. Et potest confirmari ex cap. *Quod a te*, de Clericis conjugatis, ubi de clericis apostatantibus a suis Ordinibus dicitur: *Sane Ecclesiis quibus intitulati fuerunt si de possessionibus, aut aliis bonis, aliqua contulisse noscuntur, cum ab earumdem Ecclesiarum ministerio fuerint et beneficio sequestrati, ad ipsos debent recta via sine contradictione remitti*; ergo a fortiori in præsentis casu debent transire, cum ipsa persona, bona quæ monasterio donaverat.

4. Alii distinguendum putant, si religiosus transit cum legitima licentia, vel sine illa; item de bonis quoad proprietatem vel quoad usumfructum; nam in priori casu, quando transitus illicite fit, negant posse ullo modo secum deferre bona; quando autem juste fit, affirmant posse et debere, saltem quoad usumfructum, ne fiat difficilior hujusmodi transitus ad perfectiorem religionem; nam si cogatur relinquere talia bona in monasterio, non erit ita liber et expeditus, ut transire possit ad perfectiorem statum, quod esset impedimentum ponere ascensui ad perfectiorem statum, quod esset inconveniens.

5. Mihi placet sententia Navarri absolute negantis talia bona transire cum persona, quam etiam tenet Covar., referens multos in cap. 1, de Testamentis, num. 20 et 21, juxta quam sententiam dicendum est, nec transeuntem posse tuta conscientia per vim vel fraudem illa secum deferre sine consensu monasterii, nec monasterium teneri de justitia ea donare, quoad proprietatem, usumfructum aut usum; quod intelligo per se, et seclusa exceptione, quæ propter accidentales circumstantias fieri potest. Quia vero

hoc non est æque certum in omnibus bonis, neque in omni transitu, ideo oportet hæc distinguere, et sigillatim probare. Duobus ergo modis potest religiosus conferre monasterio quæ prius habebat, vel jus ad illa quæ habere poterat, primo necessaria consecutione, et ex vi juris communis, eo ipso quod vult ibi religionem profiteri. Secundo, liberali voluntate, et donatione distincta a traditione suæ personæ, quia nimirum poterat ante professionem illa bona aliis donare, et voluit potius dare monasterio, quod maxime procedit, quando non solum ex negatione donationis, vel legati, aut testamenti facti in favorem alterius, sequitur necessaria successio monasterii facta professione (hunc enim casum in priori modo includimus), sed, quia necessaria est positiva actio donandi, et hanc etiam voluntarie habuit.

Ostenditur data resolutio, quando bona obveniunt priori religioni ex vi professionis in ea facta.

6. Quando ergo bona transierunt in monasterium priori modo, in nullo casu potest illis privari, saltem quoad proprietatem, propter transitum personæ, quia jure quasi hæreditario acquisivit absolutum dominium eorum, sine dependentia ab actuali existentia, seu perseverantia talis personæ in tali religione, vel monasterio. Quis enim talem dependentiam, vel conditionem apposuit; an religiosus ipse? at ille non potuit, quia, licet voluntas ejus fuerit necessaria ad profitemdum, tamen, supposita voluntate hac, jam non ex ipsius arbitrio, sed ex necessitate juris transeunt illa bona in monasterium. At jus illam conditionem non ponit, sed absolute vult bona illa transire in monasterium, quia supponit personam illam quasi mortuam, et statum illum perpetuum, et propter accidentales et raros casus non adhibuit dependentiam, vel conditionem, quæ possit magis obesse, quam prodesse stabilitati illius status.

7. Dices: ille poterat testari, vel illa bona aliis donare; ergo etiam potuit hanc conditionem vel hoc onus monasterio ponere. Respondeo primo, probabile esse illam conditionem esse repugnantem professioni, de quo statim dicam. Deinde, quando nullum conditum testamentum, sed permittit religionem quasi ab intestato succedere, licet voluntarie et liberaliter hoc faciat, tamen per hoc nullam apponit conditionem, sed relinquit ut religio succedat juxta dispositionem jurium, sicut

qui non instituit hæredem, solum hac intentione, ut nepos ab intestato succedat, gratiam quidem illi facit, non tamen propter hoc aliquam illi conditionem apponit; si autem religiosus condat testamentum, et monasterium instituat hæredem, et dictam conditionem expressam non apponat, absoluta est etiam successio, quia illa conditio, nec ex natura rei subintelligitur, nec præsumi debet, præsertim præsumptione juris, cum illa reputetur mors quædam civilis; qui autem ante mortem naturalem instituit hæredem, non habet subintellectam hanc conditionem, ut si contingat ad vitam redire, ei etiam restituantur bona. Si autem fingatur casus, in quo illa conditio in testamento expresse ponatur, primum non existimo esse moralem, quia illa conditio indicat animum non satis constantem et firmum in statu quem assumit, et ideo nemo illam adhibebit, nec religio deberet illam vel personam acceptare; an vero in rigore addi possit, statim dicam a numero decimo sexto.

8. Atque hinc infero idem judicium esse de quibuscumque bonis, quæ post professionem talis religiosi adveniunt monasterio per necessariam successionem, quatenus induit seu repræsentat personam ejus. Probatur, quia illorum omnium dominium absolute acquirit non ex nova voluntate religiosi, sed ex vi ac necessitate juris communis, supposita solum priori voluntaria professione. Nec potest religiosus jam professus illam conditionem, vel onus aliquod super talia bona religioni apponere, quia jam mortuus est, neque ullum jus habet circa talia bona. Neque etiam ex vi prioris pacti, vel professionis intelligitur talis conditio magis appositæ pro bonis adventitiis in futurum, quam pro illis quæ statim cum ipsa persona proveniunt. Imo, licet aliqua bona postea adveniant religioni, jus ad illa vel ad successionem illorum, translatum fuit in religionem in puncto professionis, quod jus inter bona incorporalia statim acquisita religioni computari potest; ergo, sicut alia bona tunc absolute acquiruntur, et sine ulla conditione, ita et jus illud; ergo eodem modo acquiruntur postea religioni omnia bona, in quæ necessario succedit propter illud jus.

9. Sequitur etiam resolutionem positam procedere de transitu talium bonorum, non solum quoad proprietatem, sed etiam quoad usumfructum vel usum. Probatur, quia imprimis nullum est jus positivum, quod in præsentis materia aliud disponat de usufructu, quam de proprietate; secluso autem jure po-

sitivo, ususfructus ex natura rei est domini cujus est proprietas, nisi etiam ex aliquo pacto humano hæc separentur, quod hic etiam nullum est; ergo sicut prior religio juste retinet proprietatem talium bonorum, ita etiam professionem tam civilem, quam naturalem, et ususfructum eorum. Solum superest declaranda ultima particula antecedentis; nam cætera omnia et illatio per se nota videntur; probatur autem ex dictis, nam, præter professionem, nullum pactum intervenit super talia bona inter religiosum et religionem, ratione cujus pacti ususfructus talium bonorum reservetur religioni posteriori, si ad illam transire contingat; ostendimus enim religionem succedere non ex speciali voluntate religiosi, sed ex vi juris communis; cum ergo jus commune illam reservationem non faciat, nec religiosus potest sua voluntate illam superaddere. Deinde, esto posset, de facto nihil tale declarat, nullam enim omnino conditionem adhibet, nec etiam est cur ex natura rei subesse intelligatur, ut explicuimus, et magis ex dicentis constabit.

Ostenditur deinde eadem resolutio quando bona obveniunt ex mera liberalitate religiosi.

10. *Probatio, quando liberalis donatio facta est absque ulla conditione.* — Superest ut dicamus de aliis bonis, quæ religiosus suo mero arbitrio extra legis dispositionem religioni donat in ipsa professione, vel ante ipsam; nam post ipsam non habet locum hic modus donationis, cum religiosus, neque aliquid sibi retinere possit, ut de illo postea, cum voluerit, donationem faciat, nec potest aliquid de novo acquirere, quod non ipso facto statim in religionem transeat. De hujusmodi ergo bonis dem imprimis dicendum est, quando donatio in principio simpliciter facta est, nulla in ea adjecta conditione vel limitatione; quia etiam tunc monasterium obtinet absolutum dominium talium bonorum; ergo quidquid postea eveniat, non posset juste sine suo consensu illis privari; patet consequentia, quia hic etiam nullum est jus naturale, vel positivum, quod illam obligationem imponat, nec etiam est ulla ratio subintelligendi hanc tacitam conditionem in illa donatione; nam, licet fiat occasione professionis, non tamen fit sub conditione aliqua pendente in futurum; imo ipsa professio est actus ita legitimus, et intrinsece perpetuus, ut non pendeat in futurum, et ideo ad summum potest intelligi illa donatio dependenter a professione, ut de præsentis fit,

ita ut, si contingeret professionem esse nullam, donatio etiam nulla redderetur; tamen facta professione valida, nulla conditio de futuro intelligitur nisi exprimitur.

11. *Hæc probatio non solum valet quando religio vult retinere religiosum, sed etiam quando expellit.* — Et hæc ratio maxime urget, quando non stat per religionem quominus religiosum semper refineat, quia, quantum est ex se, parata est ad illum alendum, et ad implendam conditionem, etiamsi fingamus fuisse in donatione inclusam; ergo injustum esset illam cogere ad bona alteri tradenda. Imo idem certum existimo, etiamsi ex justa causa religiosum emittat; quia donatio monasterio facta, neque ipsi religioso debet dare licentiam ad liberius peccandum, nec religioni debet adimere libertatem ad expellendum illum, si suis peccatis id mereatur; utrumque autem sequeretur, si cogeretur religio bona reddere quando illum expellit. In hoc autem casu si religiosus sic punitus transferatur in aliud monasterium, ut ibi in peccam detrudatur, alendus quidem erit sumpibus monasterii quod illum ejecit. Id tamen non est propter bona quæ in monasterium contulit; eodem enim onere tenebitur monasterium, etiamsi nulla temporalia bona ab illo habuisset; sed ratio est, quia non debet gravari aliud monasterium, nisi omnino sponte velit ipsum sine alimentis recipere, de qua re in simili materia optime loquitur Gregorius, lib. 1, epist. 42, ubi latius tractat non solum de monachis, sed etiam de clericis secularibus habentibus propria bona, qui propter lapsus detruduntur in monasteria. Si autem contingeret injuste expelli, etiam tunc non debet pati religio grave nocumentum propter unius Prælati injustitiam, vel imprudentiam, sed cogendus est Prælatum, vel illum iterum admittere, vel alere, aut alio modo injuriæ factæ satisfacere. Et quando justum esset monasterium privare bonis propter tale delictum, id non esset ex intrinseca obligatione orta ex priori donatione, quod nunc agimus, sed esset quædam pœna per Superiorem imponenda.

12. *Valet etiam de usufructu, sicut de proprietate.* — Atque hic discursus non minus probat de usufructu bonorum quam de proprietate, quia hic etiam habet locum ratio supra facta in num. 9, cum monasterium sit verus dominus, esse etiam usufructuarium, quia nullum est jus vel pactum humanum, ratione cujus impediatur verus dominus frui

et uti re sua. Neque etiam talis obligatio provenit ex alia obligatione, quam habebat hæc religio ad alendam talem personam, tum quia hinc ad summum sequeretur obligatio ad tribuendum ei sufficientia alimenta in alio monasterio, non vero ad dandum totum ususfructum, aut totum dominium utile, si fortasse pluris aestimatur. Tum etiam quia nec alimenta tenetur dare, quia parata est ad alendum illum in suo gremio permanentem, et ad hoc solum a principio se obligavit.

13. *Obligatur saltem non videri valere nisi quando transitur ad religionem laxiorem vel æqualem.* — Dices, hoc ad summum procedere, quando religiosus transit ad laxiorem vel æqualem sine culpa religionis, et solum permittente, vel dispensante ad illius postulationem, ex opinione probabili cap. 11, a num. 16, tractata; tunc enim nisi in ipsa permissione, seu licentia, ipsamet religio se voluntarie obliget ad aliqua alimenta præstanda, profecto non potest ex conscientia vel justitia obligari, etiamsi in præstando suo consensu hanc conditionem seu libertatem a tali obligatione non expresserit; quod fortasse esset consultoris, non tamen necessarium, quia per se nullus est in re ipsa titulus talis obligationis, sed alia religio, quæ illum recipit, sibi consulat et videat quale onus assumat. At vero quando transit ad perfectiorem religionem, utitur religiosus jure suo; ergo non debet privari actione quam habet ad ususfructum talium bonorum, vel saltem ad alimenta. Et hic etiam habet locum congruentia alterius opinionis, scilicet, ne difficilior fiat transitus ad meliorem frugem; unde sicut in ipsa professione includitur conditio, nisi velit transire ad altiorem religionem, in donatione bonorum intelligi potest inclusa proportionata conditio. Quæ ratio si quid probat, in omnibus bonis, etiam per necessariam successionem comparatis, locum habet, et licet in usufructu vel alimentis majorem quamdam speciem congruitatis habere videatur, tamen in rigore etiam procedit de proprietate, quia si semel admittatur illa conditio subintellecta, etiam in ipsa donatione proprietatis dicitur includi.

14. Dico ergo, quantacumque bona religiosus donaverit monasterio, non habere post professionem majorem actionem ad ususfructum eorum, quam si nihil contulisset, vel quam habeat quilibet alius religiosus professus ejusdem monasterii. Item e converso, religionem ipsam non teneri majori obligatio-

ne justitiæ ad alendum talem religiosum quam alios, qui nihil contulerunt. Quæ doctrina invenitur passim in Sanctis Patribus, Basilio, Augustino, Benedicto, et aliis, qui de monasticis institutis scribunt. Et est evidens, tum quia æque pauper dicitur, qui dives erat, ac qui nihil habebat; tum etiam quia religio non obligatur ad alendum religiosum, proprie et per se, propter temporalia bona quæ ab illo habuit, sed propter professionem religiosam; illa autem bona censentur per modum eleemosynæ liberaliter donatæ, perinde ac si inter alios pauperes fuissent distributa. Hinc ergo ad illam difficultatem respondeo, etiam si quis ad altiorem religionem transeat, non posse deferre secum talia bona, vel ususfructum eorum, quia nullum jus ad illa habet, ut probatum est, atque ita nulla actione privatur, quia religio non tenetur illum alere, nisi in eadem permanentem, nec etiam tenetur parare illi viam, ut sic dicam, per temporalia commoda, ut se relinquat et ad aliam perfectiorem etiam transeat; satis enim est quod non resistat neque impediatur. Nec dici potest impedire, eo quod bona non restituat, quia carentia temporalium bonorum per se non impedit, imo est optima dispositio ad ingressum religionis, præsertim arctioris, quæ in hoc debet majorem puritatem observare, sine temporali subsidio, vel spe religiosos, admittendo; quod si contingat, aut nolle, aut non posse, accidentarium est obstaculum, quod alia religio non tenetur tollere, sua bona erogando.

15. Optimum exemplum est in monialibus, quæ non recipiuntur ordinarie sine dotibus, et tamen cum de licentia Sedis Apostolicæ de uno ad alium monasterium transferuntur, earum dotes monasteriis, quæ relinquunt, remanent, ut constat ex usu, et habetur in quadam declaratione Cardinalium ad Concilium Tridentinum, sess. 25, cap. 5, de Regularibus, qui absolute loquuntur de transitu, sive sit ad arctiorem, sive non, et sive sit ejusdem, sive alterius religionis. In monialibus autem maxime potest impediri hic transitus ob dotem non restitutam, quia in alio nulla recipitur regulariter sine dote, et aliam querere non est facile; sed hoc impedimentum non imputatur huic monasterio, quia non tenetur dotare monacham suam, ut in alio recipiatur. Est etiam optimum argumentum a simili: si religiosus tempore suæ professionis copiosam donationem suorum bonorum fecisset hospitali, et postea velit transire ad arctiorem re-